

GGD'en op weg naar een rookvrije generatie

GGD-Actieplan 2017-2020

Nog steeds sterven elk jaar 20.000 Nederlanders aan de gevolgen van tabaksverslaving. Roken zorgt er voor dat je gemiddeld zo'n tien jaar korter leeft. Er is dus, ook na de instelling van het rookverbod op het werk en in de horeca nog veel gezondheidswinst te behalen. Rookpreventie is de meest effectieve preventie om sociaaleconomische gezondheidsverschillen terug te dringen. Daarom presenteren de 25 GGD'en het GGD-Actieplan op weg naar een rookvrije generatie.

De afgelopen jaren zijn er maatregelen genomen om roken te ontmoedigen, zoals accijnsverhoging en het rookverbod op het werk en in de horeca. Met zeker ook effect, bijvoorbeeld dat sinds de invoering van het rookverbod in de werksituatie minder baby's worden geboren met een te laag gewicht omdat minder vrouwen doorroken tijdens de zwangerschap. Een belangrijk winstpunt, want een te laag geboortegewicht door roken betekent dat een kind ontwikkelingsachterstanden oploopt. Je staat bij je geboorte in feite al met één-nul achter.

Ondanks de maatregelen blijkt, onder meer uit de GGD-gezondheidsmonitors, dat er nog steeds zo'n 2,5 tot 3 miljoen volwassenen in Nederland roken, waarbij grote verschillen bestaan tussen groepen. Zo roken mensen met een lage opleiding 2 tot 2,5 keer vaker dan hoog opgeleiden. Deze verschillen ontstaan al op jonge leeftijd, in het voortgezet onderwijs. Zo zien we onder de rokers op het vmbo aanzienlijk meer zware rokers (23 procent rookt meer dan tien sigaretten per dag), dan onder de rokers op het vwo (1 procent) en havo (10 procent). Als we kunnen voorkomen dat jongeren beginnen met roken, is de strijd voor een groot deel al gewonnen, want als je jong bent, kun je sneller verslaafd raken en 80 procent van de rokers begon voor zijn 18e jaar.

Op lokaal niveau is het voorkomen dat mensen beginnen met roken nog niet overal een thema. Zo blijkt uit een analyse van de gemeentelijke gezondheidsnota's dat zo'n 20 procent van de gemeenten beleid heeft om tabaksgebruik te ontmoedigen bij volwassenen

en ouderen. Vijftig procent heeft beleid om roken bij jongeren tegen te gaan, bijvoorbeeld via het programma Gezonde School. Gemeenten kunnen hier nog meer betekenen, want iederéén heeft recht op een gezonde samenleving.

Met het GGD-Actieplan rookvrije generatie willen GGD'en:

- **Voorkomen dat (jonge) mensen beginnen met roken**

Elke dag beginnen ongeveer 100 kinderen onder de 18 jaar met dagelijks roken (circa 35.000 per jaar) en het merendeel van hen raakt verslaafd. Dat aantal willen we terugbrengen. Het liefst tot nul maar in elk geval tot minder dan 10 per dag (3.500 per jaar).

- **Rokers motiveren te stoppen en hen hierbij ondersteunen**

Roken is een verslaving en zo moet het stoppen dan ook worden benaderd.

- **Passief meeroken waar mogelijk voorkomen of tot een minimum beperken**

Relatief weinig Nederlanders zijn op de hoogte van de schadelijke effecten van (mee-) roken en de gevolgen van roken tijdens de zwangerschap voor het kind.

Dit willen de GGD'en bereiken door:

Versterking landelijk preventiebeleid

De eerste stap is om voor iedereen duidelijk te maken dat roken geen normale gewoonte is, maar een verslaving met grote gezondheidsgevolgen. GGD GHOR Nederland dringt bij de regering aan op verdere stappen waarvan bewezen is dat deze effect hebben, zoals:

- Zorg voor een structurele jaarlijkse prijsverhoging van rookwaar door het verhogen van de accijns en gebruik deze accijns-opbrengsten om rookverslaving te behandelen en te investeren in onderzoek naar dodelijke longkanker.
- Zorg er voor dat kinderen en jongeren minder in aanraking komen met sigaretten op verkooppunten, met als eerste stap door rookwaar niet meer zichtbaar ten toon te stellen en vervolgens door terugdringen van het aantal verkooppunten.
- Zet landelijke campagnes in om de risico's van roken te blijven agenderen en ondersteun regionale en lokale initiatieven.
- Stimuleer zorgverzekeraars en -aanbieders om meer aanbod van stopondersteuning te organiseren en de kosten niet te laten vallen onder het eigen risico.
- Ondersteun het landelijk toezicht op de leeftijdsgrens met jeugdgezondheidszorg: jongeren die roken worden doorverwezen naar de JGZ voor ondersteuning bij het stoppen.

Zorg voor lokaal maatwerk

Gemeenten kunnen in hun gezondheidsbeleid maatregelen nemen die helpen om te voorkomen dat kinderen gaan roken en het roken terug te dringen bij volwassenen.

Maatwerk is essentieel, want we zien grote verschillen tussen aantallen rokers in gemeenten: van ruim 13 procent in bijvoorbeeld Giessenlande en Heeze-Leende tot bijna 30 procent in bijvoorbeeld Kerkrade, Zuidoost Groningen en Noordwest Friesland (bron: GGD-gezondheidsmonitor). Goede voorbeelden zijn er, bijvoorbeeld Amsterdam heeft lokaal tabaksontmoedigingsbeleid. En Ureterp heeft dankzij de inzet van een huisarts in het gezondheidsbeleid benoemd dat het dorp volledig rookvrij wordt.

De 25 GGD'en gaan in hun regio met gemeenten en andere partners er voor zorgen dat:

Kinderen (mee-)rookvrij kunnen opgroeien

Vanaf 2017 zetten de GGD'en in op het bereiken van de Rookvrije generatie en sluiten zich aan bij de nationale beweging op weg naar een rookvrije generatie. Dat doen GGD'en door bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg met verloskundigen en huisartsen gezamenlijk (aanstaande) ouders te ondersteunen bij het stoppen met roken. Daarnaast willen we voorkomen dat kinderen en jongeren beginnen met roken. Opgroeien in een rookvrije omgeving draagt daar aan bij. De komende vier jaar gaat daarbij de aandacht vooral naar het rookvrij maken van kindomgevingen zoals, speeltuinen, sportvelden, pretparken en schoolterreinen. Hiermee kan op termijn een rookvrije publieke omgeving worden bereikt die het mogelijk maakt dat kinderen (mee-)rookvrij kunnen opgroeien. De GGD'en steunen ook het landelijk beleid door regionaal de detailhandel en horeca aan te spreken op de regels voor tabaksverkoop.

Rokers worden ondersteund bij het stoppen

80 procent van de rokers wil stoppen. Zorgverleners en ondersteuners zoals sociale wijkteams kunnen mensen helpen bij deze wens. De zorg moet makkelijk vindbaar en toegankelijk zijn. Samenhangend gemeentelijk beleid is van belang, bijvoorbeeld door gezondheid te integreren in minimabeleid en sportbeleid, zoals stimuleren van gezonde sportkantine (voeding, alcohol en roken). GGD'en gaan samenwerken met zorginstellingen en zorgverleners om stopondersteuning te verspreiden in alle zorglocaties, en als er onvoldoende stopondersteuning in de regio wordt aangeboden zal de GGD zorgen voor meer aanbod, eventueel door zelf gecontracteerd te worden door de zorgverzekeraar.

Alle gemeentelijke gebouwen rookvrij worden

Geen inpandige rookruimten meer en ruime afstand van het gebouw tot de plek waar je kan roken. GGD'en zullen hun gemeenten adviseren hoe dit gerealiseerd kan worden. Deze practice what you preach-maatregelen gelden voor alle gemeentelijke gebouwen, dus inclusief alle GGD-gebouwen. Tegelijk kan elke gemeente zijn medewerkers ondersteunen met een Stoppen met roken-aanbod.

Dit actieplan is in december 2016 tot stand gekomen. De 25 GGD'en sluiten met dit actieplan aan bij de beweging op weg naar een rookvrije generatie van de Alliantie Nederland Rookvrij. Stuur voor meer informatie een e-mail naar info@ggdghor.nl

